

SAK 06/10 PROSJEKT; KOMMUNAR MED NEDGANG I FOLKETALET

Saksopplysning

I Regional planstrategi for Buskerud 2009 – 2012 er Kommunar med nedgang i folketalet oppført som satsingsområde 5. Formålet med dette satsingsområdet er:

”Kva prosessar fører til negativ folketalsutvikling i desse kommunane? Utviklingstrekk og utfordringar. Erfaringsutveksling nasjonalt og internasjonalt.

Tiltak for å bøte på negativ folketalsutvikling innanfor områda; næringsutvikling, arbeidskraft og kompetanse, barn og unge, småsamfunnsutvikling, stadsutvikling, kultur, kulturlandskap og utmark, omdømme og marknadsføring med fokus på vekst moglegheitene.”

I brev frå Buskerud fylkeskommune, dat. 12.11.2009, oppmodar fylkeskommunen kommunane Flesberg, Rollag, Nore og Uvdal, Sigdal, Krødsherad, Flå, Nes, Gol, Hemsedal, Ål og Hol om å gjennomføre eit interkommunalt planleggingsarbeid, med sikte på å koma fram til gode tiltak/satsingsområde for å motvirke nedgangen i befolkninga i kommunane. Arbeidet er tenkt gjennomført som eit interkommunalt plansamarbeid etter Plan- og bygningsslova (kap.9. Interkommunalt plansamarbeid).

I samsvar med § 9-2 skal det vidare arbeidet med gjennomføring av planarbeidet leias av eit styre oppnemnt av dei deltakande kommunar.Under føresetnad om positive vedtak i kommunane, om igangsetting av arbeidet, ber fylkeskommunen om at det blir oppnemnt 2 representantar frå kvar kommune til styret. Buskerud fylkeskommune ber og om ein plass i styret.

Gjennom eit forprosjektarbeidd med analysar av situasjonen for kommunar i Buskerud er ein kome fram til at problemstillingane hovudsakeleg gjeld distriktskommunane. Analysane er tidlegare presentert for ordførarane i dei aktuelle kommunane. På denne bakgrunn handsama Fylkesutvalget i Buskerud fylkeskommune saka 4.10.09, sak 66/09 og fatta følgjande vedtak:

- 1. Fylkesutvalget tar forprosjektrapport Kommuner med nedgang i folketallet til orientering.*
- 2. Fylkesutvalget anmoder kommunene Flesberg, Rollag, Nore og Uvdal, Sigdal, Krødsherad, Flå, Nes, Gol, Hemsedal, Ål og Hol å gjennomføre et interkommunalt planleggingsarbeid med sikte på å komme fram til gode tiltak/satsingsområder for å motvirke nedgangen i befolkningen i kommunene.*
- 3. Buskerud fylkeskommune stiller seg positivt til å støtte opp om planleggingsarbeidet, økonomisk og faglig. Størrelsen på tilskuddet vil bli avgjort når det er fattet vedtak i kommunene om å gjennomføre planarbeidet.*

I Kommunal- og Regionaldepartementet sitt budsjett for 2010 er m.a. to nye relevante satsingsområde; Lokal samfunnsutvikling og Bolyst. Begge desse satsingsområda passar godt inn i det arbeidet som er tenkt gjennomført i den interkommunale planen og vil bli forsøkt integrert i dette arbeidet. Styret i Interreg IVC har godkjent prosjektet PADIMA, Policies Against Depopulation in Mountain Areas, som går på politikktutforming i forhold til befolkningsnedgang i fjellområde. Partnerar i dette prosjektet er regionar i Italia, Frankrike, Spania og Sverige samt Hedmark og Buskerud i Norge. Resultatet av at det internasjonale prosjektet er godkjent og positive signal frå KRD i forhold til deira satsingar, gjer at

ambisjonane kan leggjast ein god del høgare for den interkommunale planen, enn det som er skissert i sak til fylkesutvalet, utan at kostnadane for den enkelte kommune blir høgare.

Alle kommunane i det distriktspolitiske området i Buskerud syner enten nedgang i folketalet eller har ein lågare vekst enn gjennomsnittet for landet frå 1. januar 2000 til 1. januar 2009. I staden for at kvar enkelt kommune utarbeidar planar og strategiar for korleis ein skal angripe problematikken vil det vera hensiktsmessig å organisere arbeidet som ein interkommunal plan, etter plan- og bygningslova, og der alle dei omtalte kommunane deltek.

Det er foreslått slik organisering:

- Kommunestyra vedtar at planarbeidet skal setjast igang og godkjenner den endelege rapporten.
- Styringsgruppa blir valt med ein representant frå fylkesutvalet og to representantar frå kvar av kommunane. Styringsgruppa har ansvar for at det er den nødvendige framdrift i prosjektet og at den endelege rapporten inneheldt tiltak og liknande, som kan nyttast av kommunane/regionane i deira vidare arbeid.
- Det skal tilsettjast ein eigen prosjektleiari som har ansvar for å lage/bestille dei nødvendige analysar som trengs gjennomført, lede arbeidet i dei tematiske arbeidsgruppene, rapportere til Styringsgruppa om framdrift og utarbeide den endelege rapporten.
- Prosjektleiari, i samarbeid med Styringsgruppa, oppnemner tematiske arbeidsgrupper etter behov.
- Dei tematiske arbeidsgruppene skal bl.a. gjennomføre studiar av kva som er gjort andre stader, både i Norge og utlandet, innanfor ulike områder, koma fram til kva som kan definerast som ”best practise” og anbefale tiltak.

Endeleg finansieringsplan er ikkje fastlagt men det vil sannsynlegvis kunne bli eit tilskot frå KRD på 1. mill. kroner. Det vil med stor sannsynlegheit bli løyvd midlar frå Interreg IVC som har godkjent prosjektet PADIMA. I tillegg vil fylkeskommunen gå inn med midlar. Maksimalt beløp frå kvar einskild kommune vil ikkje vera over kr. 50.000.

Det er lagt opp til at rapport kan handsamast i slutten av 2010 med oppstart av konkrete tiltak i byrjinga av 2011. Det vil og kunne vera aktuelt å setja i verk tiltak undervegs i planleggingsperioden.

Vurdering

Problemstillingane i forhold til nedgang i folketalet eller ei meir uheldig aldersfordeling i befolkninga, er utfordringar Hallingdal har teke på alvor gjennom fleire år.

Utfordringane er noko ulike for dei einskild kommunane, der enkelte av kommunane kanskje ikkje føler dette som den største utfordringa i dag. Men for Hallingdal som felles bu- og arbeidsmarknadsregion er dette ei utfordring, både i forhold til den demografiske utviklinga og i forhold til å skaffe nødvendig kompetent arbeidskraft. Me veit og at kampen om arbeidskrafta vil forsterkast og at det blir avgjerande for distriktsregionane å legge best moglege til rette for ei positiv demografisk utvikling og framtidig arbeidskraft.

Kommunane i Hallingdal arbeidar kvar for seg og i samarbeid for å sikre busetting og skapa attraktive bumiljø og arbeidsplassar.

Kommunane i Hallingdal har også i samband med Strategisk plan for Hallingdal konkretisert ulike tiltak i forhold til rekruttering/busetting, som t.d.:

- Lys i alle glas
- Tilflyttingsprosjekt i samarbeid med Placement
- Ungt entreprenørskap
- Yrkesmesse
- Ressursdatabase
- Hallingdal Etablerersenter
- Samarbeid med Hallingdal Næringshage og HallingExpo

Sjølv om innbyggjartalet i Hallingdal har vore rimeleg stabilt dei siste 20 åra, får me ei stadig eldre befolkning. Me har knapt nok noko befolkningsoverskot og me "mister" for mange av våre "eigne". Det som reddar Hallingdal er fyrst og fremst innflytting frå andre land.

Dei tiltaka som blir gjort for å demme opp for ei negativ befolkningsutvikling er positive men det er med stor sannsynlegheit ikkje godt nok. Det må til ein kraftigare innsats.

Dagleg leiar ser det som svært positivt at Buskerud fylkeskommune tek initiativ til eit felles prosjekt for kommunar med utfordringar i forhold til den demografiske utviklinga. I samband med uttale til regional planstrategi uttalte m.a. Regionrådet: *Regionrådet støttar tiltak i forhold til rekruttering av arbeidskraft, men ber om at det blir vurdert er som ein del av tiltak i samband med "Kommunar med nedgang i folketalet"*.

I forhold til gjennomføring av prosjektet ser dagleg leiar for seg tre alternativ:

1. Gjennomføring som skissert med den einskilde kommune som aktiv deltakar, utan eit regionalt fokus.
2. Gjennomføring der kommunane i Hallingdal saman med Regionrådet tilpassar prosjektet det regionale samarbeidet i Hallingdal.
3. Gjennomføring som ein del av rullering av Strategisk plan for Hallingdal (som kanskje bør gjennomførast som eit interkommunalt plansamarbeid).

I og med at rullering av Strategisk plan for Hallingdal skal skje i 2010 vil det etter dagleg leiar sitt syn vera fornuftig å sjå dette prosjekt i samanheng med rullering av Strategisk plan for Hallingdal. Det vil i denne samanheng vera naturleg å drøfte om Plan- og bygningslova sitt nye plansystem også bør nyttast i det interkommunalt plansamarbeid.

Arbeidet med rullering strategisk plan er ikkje klart for endeleg handsaming, men skal ha fyrste drøfting på møte 3 - 4.februar. Ut frå dette kan det vera naturleg at Regionrådet i nært samarbeid med rådmannsutvalet får fullmakt til å oppnemne representantar til styringsgruppa for prosjektet Kommunar med nedgang i folketalet. Med ei regional tilnærming vil det og vera naturleg at deler av det kommunale bidraget blir dekt av midlar frå Regionrådet.

Forslag til vedtak

1. Regionrådet for Hallingdal rår kommunane i Hallingdal til vera med på eit interkommunalt planleggingsarbeid, saman med kommunane Flesberg, Rollag, Nore og Uvdal, Sigdal, Krødsherad, med sikte på å koma fram til gode tiltak/satsingsområde for å motvirke nedgangen i befolkninga i kommunane.
2. Arbeidet skal gjennomførast som eit interkommunalt plansamarbeid etter Plan- og bygningslova (kap.9. Interkommunalt plansamarbeid).
3. xx kommune gjev Regionrådet i nært samarbeid med rådmannsutvalet, fullmakt til å oppnemne representantar til styringsgruppa for prosjektet.
4. Buskerud fylkeskommune kan etter eige ynskje ha ein representant i styringsgruppa.
5. Innanfor ei total kostnadsramme for Hallingdal på kr. 300.000, løyver Regionrådet for Hallingdal inntil kr. 150.000 til prosjektet. Midlane skal takast frå posten Strategisk plan for Hallingdal.
6. Regionrådet for Hallingdal rår til at kvar kommune i Hallingdal løyver kr. 25.000 til prosjektet.

Ål 28.1.2009

Knut Arne Gurigard
Dagleg leiar

Vedlegg

1. Brev frå Buskerud fylkeskommune, dat. 12.11.2009
2. Forprosjektrapport Kommunar med nedgang i folketalet
3. Saksframlegg fylkesutvalet Buskerud fylkeskommune

Buskerud fylkeskommune

Utviklingsavdelingen

Vår saksbehandler
Kay H. Bjerke, tlf 32808711

Vår dato
12.11.2009

Deres dato
«REFDATO»

Vår referanse
2009/600 - 3
026

Deres referanse
«REF»

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»
«UTLANDSADRESSE»

Kommuner med nedgang i folketallet - igangsetting av interkommunalt planprogram

I Regional planstrategi for Buskerud 2009 – 2012 er et av satsingsområdene Kommuner med nedgang i folketallet.

Gjennom et forprosjektarbeide med analyser av situasjonen i Buskeruds kommuner kom man fram til at dette hovedsakelig gjaldt distriktskommunene i Buskerud. Analysene ble presentert for ordførerne i de berørte kommunene og sentrale fylkespolitikere på en workshop på Geilo. Forprosjektrapporten kan leses her: http://www.bfk.no/getfile.aspx/document/epcx_id/1323/epdd_id/3433

På denne bakgrunn behandlet Fylkesutvalget i Buskerud fylkeskommune vedlagte sak på sitt møte 14.10.09, sak 66/09 og fattet følgende vedtak:

1

Fylkesutvalget tar forprosjektrapport Kommuner med nedgang i folketallet til orientering

2

Fylkesutvalget anmoder kommunene Flesberg, Rollag, Nore og Uvdal, Sigdal, Krødsherad, Flå, Nes, Gol, Hemsedal, Ål og Hol å gjennomføre et interkommunalt planleggingsarbeid med sikte på å komme fram til gode tiltak/satsingsområder for å motvirke nedgangen i befolkningen i kommunene

3

Buskerud fylkeskommune stiller seg positivt til å støtte opp om planleggingsarbeidet, økonomisk og faglig. Størrelsen på tilskuddet vil bli avgjort når det er fattet vedtak i kommunene om å gjennomføre planarbeidet.

Etter at saken var oppe i Fylkesutvalget har følgende skjedd som har betydning for det videre arbeidet med saken;

- Kommunal- og Regionaldepartementet har lagt fram sitt budsjett for 2010 med to nye satsingsområder; Lokal samfunnsutvikling og Bolyst. Begge disse satsingsområdene passer godt inn i det arbeidet som er tenkt gjennomført i den interkommunale planen og vil bli forsøkt integrert i dette arbeidet.
- Styret i Interreg IVC har godkjent prosjektet PADIMA, Policies Against Depopulation in Mountain Areas, som går på politikktutforming i forhold til befolkningsnedgang i fjellområder.

POST ADRESSERES TIL AVDELINGEN - IKKE TIL ENKELTPERSONER

Postadresse
BUSKERUD FYLKESKOMMUNE
Fylkeshuset
N-3020 Drammen

Besøksadresse
E-postadresse
Postmottak@bfk.no

Telefon
32 80 85 00
Internett
www.bfk.no

Telefaks

Bankkonto
2200.07.13523
Foretaksregisteret
NO 964 951 373

Vår dato
12.11.2009

Vår referanse
2009/600 - 3

Partnere i dette prosjektet er regioner i Italia, Frankrike, Spania og Sverige samt Hedmark og Buskerud i Norge.

Resultatet av at vi har fått godkjent det internasjonale prosjektet og positive signaler fra KRD i forhold til deres satsinger gjør at vi kan legge ambisjonene en god del høyere for den interkommunale planen enn det som er beskrevet i vedlagte sak, uten at kostnadene for den enkelte kommune blir høyere, dersom dette er ønskelig. De endelige beslutningene rundt det videre arbeidet skal imidlertid vedtas av nedenfor nevnte styre.

På denne bakgrunn anmoder vi «MottakerNavn» å innlede et samarbeid med de øvrig nevnte kommunene i samsvar med plan- og bygningslovens § 9-1, 2. ledd om dette temaet.

I samsvar med samme lovs § 9-2 skal det videre arbeidet med gjennomføringen av planarbeidet ledes av et styre oppnevnt av de deltagende kommuner.

Forutsatt positivt vedtak i kommunen om igangsetting av arbeidet ber vi om at det oppnevnes 2 representanter fra kommunen til styret. Vi ber også om at Buskerud fylkeskommune får en plass i styret.

Med hilsen

Kjersti Bærug Hulbakk e f
utviklingssjef

Kay H. Bjerke
teamleder

Vedlegg

1 Kommuner med nedgang i folketallet - rapport forprosjekt og videre arbeid

**Buskerud
fylkeskommune
Utviklingsavdelingen**

Forprosjektrapport

Kommuner med nedgang i folketallet

Fra en intern arbeidsgruppe og workshop 13. februar 2009

Organisering

Forprosjektet har bestått av to deler: analysedel v/utviklingsavdelingen og en workshop som samlet ordførere i de kommunene som har nedgang i folketallet.

Analysedelen er gjennomført av en intern arbeidsgruppe bestående av:

Sigurd Fjøse,	Utviklingsavdelingen
Amarjit Singh,	Utviklingsavdelingen
Bente Bjerkes,	Utviklingsavdelingen
Terje Moen,	Utviklingsavdelingen
Åge Sund,	Utviklingsavdelingen
Oddmar Aurvoll,	Utviklingsavdelingen
Kay H. Bjerke,	Utviklingsavdelingen, prosjektleder

På workshopen 13. februar på Geilo deltok:

Ordfører Tor Egil Buøen, Flå kommune

Ordfører Olaug Grønseth Granli, Gol kommune

Ordfører Erik Kaupang, Hol kommune

Ordfører Olav Skinnes, Krødsherad kommune

Ordfører Gerd Eli Berge, Nes kommune

Ordfører Kirsten Gjestemoen Hovda, Nore og Uvdal kommune

Ordfører Steinar Berthelsen, Rollag kommune

Ordfører Torleif Dalseide, Ål kommune

Fungerende ordfører Runolv Stegane, Sigdal kommune

Landbruksdirektør Astrid Aass, Fylkesmannen i Buskerud

Ass. direktør Anne Elin Hattrem, Innovasjon Norge Bu/Ve

Fylkesordfører Roger Ryberg, Buskerud fylkeskommune

Politiker Trond Johansen, Buskerud fylkeskommune

Politiker Nils Peter Undebakke, Buskerud fylkeskommune

Politiker Jon Andreas Kolderup, Buskerud fylkeskommune

Politiker Dag Stenersen, Buskerud fylkeskommune

Politiker Anne Sandum, Buskerud fylkeskommune

Forsker Guri Mette Vestby, NIBR, Oslo, innleder

Prosesskonsulent Lars Wang, Insam, Drammen, prosessleder

Regionkontakt Terje Moen, Buskerud fylkeskommune, referent

Rådgiver Åge Sund, Buskerud fylkeskommune, referent

Teamleder Oddmar Aurvoll, Buskerud fylkeskommune, referent

Teamleder Kay H. Bjerke, Buskerud fylkeskommune, referent

Innhold

1. Regional planstrategi.....	4
2. Analysedelen	5
a) Fødselsbalanse.....	6
b) Aldersfordeling.....	7
c) Fruktbarhet	7
d) Flytting	8
e) Årsaker til nedgang	9
f) Bosetting.....	10
g) Utdanningsnivå.....	10
h) Sysselsetting	11
3. Workshop	13
a) Del 1 Bakgrunn	13
i) Bygdebygging: innsatsfaktorer i stedsutvikling.....	13
b) Del to – gruppearbeid og plenumsdiskusjon	14
i) Allerede igangsatte tiltak:.....	14
ii) De nye spørsmålene – nye innganger.....	14
iii) Er kommunene/regionene organisert for å påta seg vertskommunerollen?	15
iv) Erfaringer er viktig når unge skal bosette seg!.....	15
v) Har vi spurt utflyttet ungdom hva de legger mest vekt på?.....	15
vi) Hvilke karrieremuligheter finnes?.....	15
vii) Hvordan rekruttere tilbakeflyttere:	15
viii) Hvordan møter vi innflyttere/tilbakeflyttere?	16
ix) Utvikling av næringslivet	16
x) Infrastruktur – Kommunikasjoner	16
xi) Diverse forslag	16

1. Regional planstrategi

I Regional planstrategi for Buskerud 2009-2012, satsingsområde 1.3.2 pkt. 5, Kommunar med nedgang i folketallet står følgende:

Formål:

Kva prosessar fører til negativ folketalsutvikling i desse kommunane?

Utviklingstrekk og utfordringar. Erfaringsutveksling nasjonalt og internasjonalt.

Tiltak for å bøte på negativ folketalsutvikling innanfor områda; næringsutvikling, arbeidskraft og kompetanse, barn og unge, småsamfunnsutvikling, stadsutvikling, kultur, kulturlandskap og utmark, omdømme og marknadsføring med fokus på vekst moglegheitene.

Plantype:

Interkommunal plan.

Medverknad:

Kommunar, næringsliv, lag og organisasjonar, einskildpersonar, forskingsinstitusjonar, verkemiddelapparat, fylkeskommunen, regionale styres makter, sentrale styresmakter.

Organisering:

Prosjektorganisering med forprosjekt.

Tid:

Oppstart 2009.

2. Analysedelen

Kommunene i Buskerud har hatt følgende befolkningsendring siden årtusenskiftet:

	2000	1.1.09	Endring	Endring i %
Nore og Uvdal	2 764	2 503	-261	-9,4 %
Flå	1 102	1 011	-91	-8,3 %
Krødsherad	2 254	2 114	-140	-6,2 %
Rollag	1 492	1 418	-74	-5,0 %
Hol	4 642	4 430	-212	-4,6 %
Ål	4 789	4 640	-149	-3,1 %
Nes	3 528	3 461	-67	-1,9 %
Sigdal	3 556	3 534	-22	-0,6 %
Hemsedal	1 958	1 995	37	1,9 %
Flesberg	2 491	2 544	53	2,1 %
Ringerike	27 917	28 645	728	2,6 %
Gol	4 390	4 516	126	2,9 %
Modum	12 366	12 872	506	4,1 %
Hele landet	4 478 497	4 799 252	320 755	7,2 %
Lier	21 308	22 873	1 565	7,3 %
Buskerud	236 811	254 634	17 823	7,5 %
Hurum	8 363	9 000	637	7,6 %
Øvre Eiker	15 058	16 350	1 292	8,6 %
Nedre Eiker	20 502	22 332	1 830	8,9 %
Kongsberg	22 293	24 381	2 088	9,4 %
Drammen	54 816	61 405	6 589	12,0 %
Røyken	16 245	18 749	2 504	15,4 %
Hole	4 977	5 861	884	17,8 %

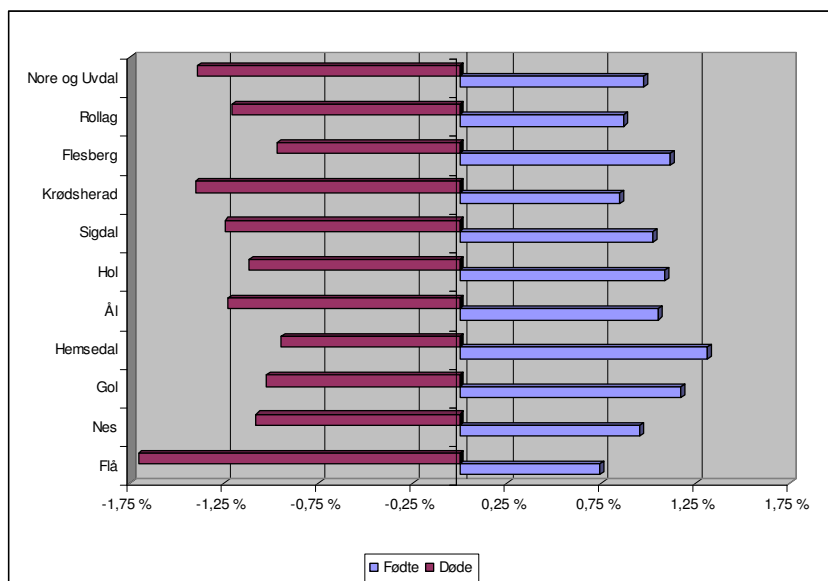
Som det framgår av dette har 8 av kommunene hatt absolutt nedgang i folketallet siden årtusenskiftet, mens ytterligere 5 kommuner har hatt en lavere vekst enn gjennomsnittet for landet. Alle kommunene som har en lavere vekst i folketallet enn gjennomsnittet i landet er innenfor det distriktpolitiske virkeområdet i Buskerud, med unntak av Ringerike og Modum. De to sistnevnte kommunene er store kommuner, i forhold til distriktskommunene, og vil ha en annen type problematikk og andre typer løsninger enn de små kommunene, som alle har under 5.000 innbyggere. Arbeidsgruppen valgte derfor å se bort fra disse store kommunene i denne omgang, men er godt kjent med de problemene spesielt Ringerike har og er klar over at det må arbeides videre også med disse to kommunene.

I fortsettelsen har vi derfor konsentrert oss om Nore og Uvdal, Flå, Krødsherad, Rollag, Hol, Ål, Nes, Sigdal, Hemsedal, Flesberg og Gol kommuner.

Befolkningsutviklingen i en kommune har to hovedfasetter; fødselsbalanse, som består av differansen mellom antall fødte og antall døde i løpet av et år, og nettoflytting, som består av differansen mellom antall innflyttede og antall utflyttede, inklusive inn- og utvandring.

a) Fødselsbalanse

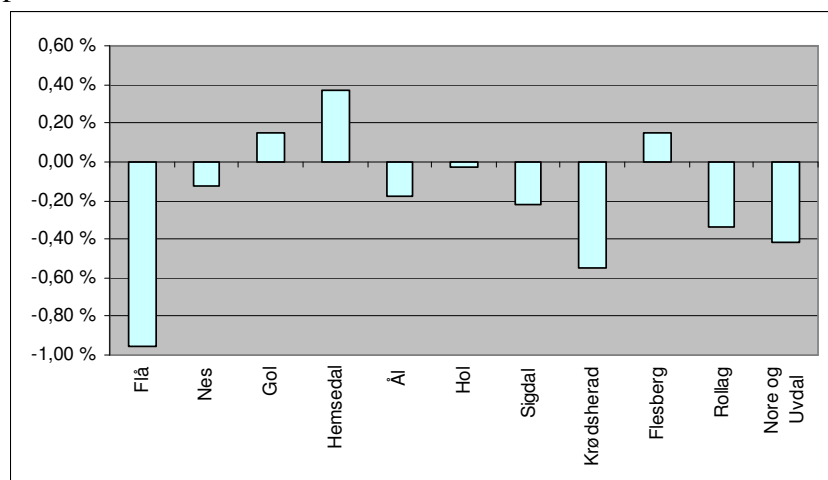
Gjennomsnitt antall fødte og døde fra 2000 til 2009, i prosent av befolkningen er følgende:

Alle kommunene har en høyere årlig dødsrate enn gjennomsnittet for landet, som er 0,93%. Hemsedal er den kommunen som ligger nærmest, med 0,94%. Dette er lavere enn gjennomsnittet for fylket, som er 0,98%. Flesberg ligger også lavere enn dette snittet, med 0,97%. Den gjennomsnittlige fødselsraten for fylket er en god del lavere enn for landet, henholdsvis 1,16% og 1,26%. Hemsedal ligger

over begge snittene, med 1,31% mens Gol ligger over fylket, men under landet, med 1,17%.

Konsekvensen av dette er at kun tre av kommunene har fødselsoverskudd i gjennomsnitt i perioden.

De fire kommunene som har størst nedgang i befolkningen i perioden har også det gjennomsnittlige største fødselsunderskuddet.

b) Aldersfordeling

En av hovedårsakene til fødselsunderskudd ligger i aldersfordelingen i befolkningen i en kommune.

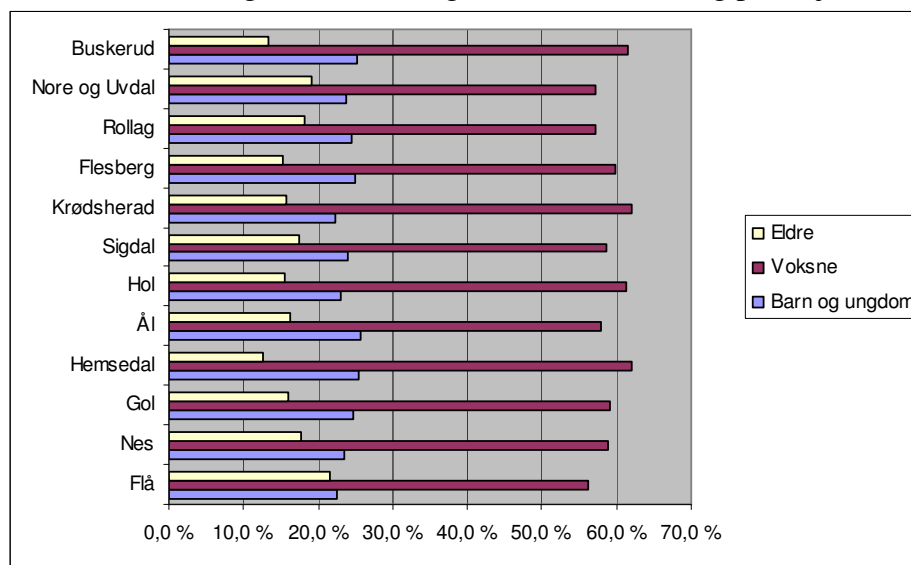
Aldersfordeling rangert - Fokuskommuner

1 = lavest andel, 21 = høyest andel

	0-5	6-19	20-39	40-66	67-
615 Flå	1	5	1	13	21
633 Nore og Uvdal	2	12	3	9	20
616 Nes	3	10	9	6	18
622 Krødsherad	4	1	8	21	14
632 Rollag	5	16	2	19	19
620 Hol	7	4	13	14	13
621 Sigdal	9	8	5	10	17
619 Ål	10	17	4	8	16
631 Flesberg	11	15	7	16	12
618 Hemsedal	13	13	20	1	5
617 Gol	14	9	12	3	15

Denne tabellen synliggjør godt noe av hovedproblemet for de aktuelle kommunene. De har stort sett lavest andel av de minste barna, under 5 år, og høyest andel av eldre mennesker, over 67 år. Denne alderssammensetningen gjør at man kan forvente at folketallet vil synke i årene framover, dersom man ikke klarer å holde på flere unge tilflyttere, som kan forventes å få flere barn.

En grovinndeling som viser aldersfordelingen mellom barn/ungdom, alderen 0-19 år, voksne, alderen 20-66 år, og eldre viser følgende sammensetning per 1. januar 2009:

De aller fleste av kommunene har en større andel eldre enn gjennomsnittet i fylket.

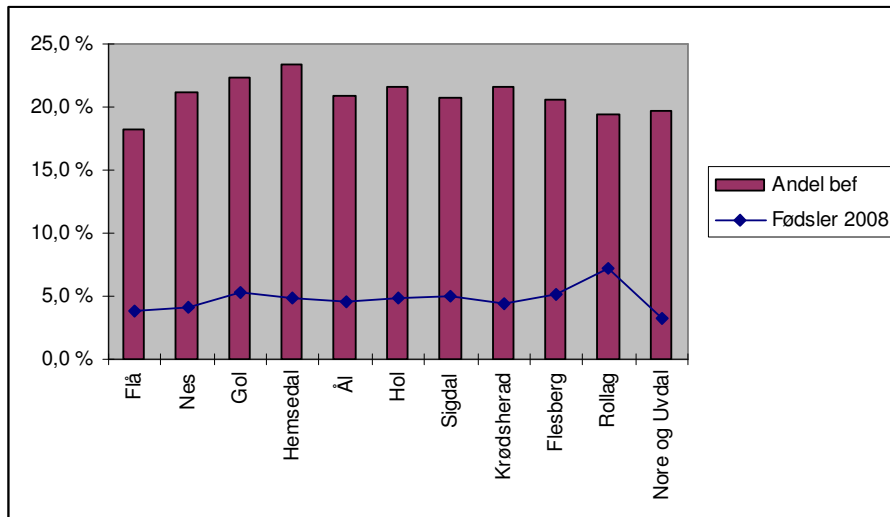
I forhold til landet så har Buskerud en litt mindre andel barn/ungdom og litt større andel eldre. Bortsett fra

Hemsedal har alle kommunene en større andel eldre enn gjennomsnittet for fylket. Dette forklarer en del av den relativt høye dødsraten i kommunene.

Alderspyramiden blir ekstra skjev, i forhold til en normal fordeling, på grunn av at andelen barn/unge er lavere enn gjennomsnittet for fylket. Kun en kommune, Ål, har like stor andel i denne aldersgruppen som gjennomsnittet for landet, som er 25,7 %. Hemsedal ligger omtrent midt mellom gjennomsnittet for landet og for fylket, som er 25,1 %..

c) Fruktbarhet

Ikke uventet ligger andelen kvinner i fruktbar (fertil) alder, dvs 16 til 49 år, også lavt i disse kommunene. I forhold til total befolkning 1.1.09 hadde Flå en andel på kun 18,3 % mens gjennomsnittet for fylket var 22,7 % og for landet 23,3 %. Den eneste kommunen som har høyere andel enn landsgjennomsnittet er Hemsedal med 23,4 %.

Antall fødsler per kvinne i fruktbar alder varierer mye fra kommune til kommune.

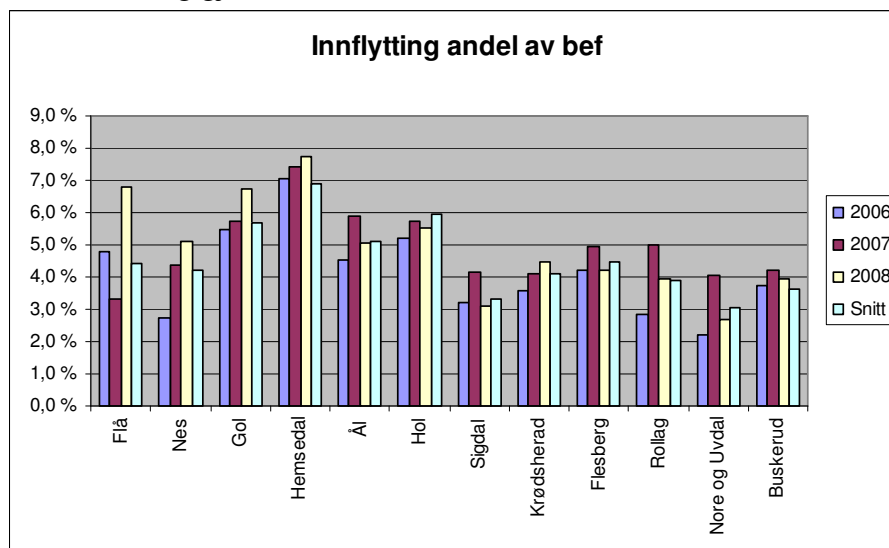

I de små kommunene vi omhandler her vil det også være store årvisse variasjoner.,

men dette har vi ikke sett på så langt. I 2008 varierte antallet fra 3,3 i Nes til 7,2 i Rollag per hundre kvinne. Gol kommune hadde så vidt over gjennomsnittet for fylket, 5,2, men under landsgjennomsnittet, 5,4, med sine 5,3 barn per hundre kvinner i fertil alder. Forventet antall barn en kvinne forventes å få i løpet av sin fertile alder finnes dessverre ikke tilgjengelig på kommunenivå, men kan beregnes.

d) Flytting

Tradisjonelt har hovedfokus for distriktpolitikken i Norge vært fraflytting. Imidlertid er ikke verden så enkel at folk bare flytter fra distriktene, mange flytter også til. Ser vi på innflytting de siste 3 år og gjennomsnittet for årene etter tusenårsskiftet får vi følgende bilde:

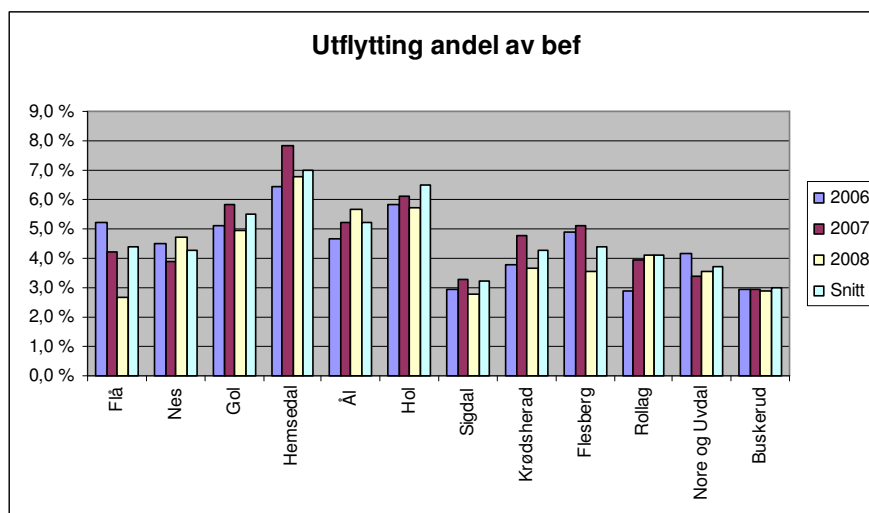

Vi ser her at til den enkelte kommune varierer innflyttingen sterkt fra år til år. Ikke uventet topper Hemsedal denne listen, antagelig hovedsakelig på grunn av sesongarbeide, men

også de fleste andre nedgangskommunene har større innflytting enn gjennomsnittet for fylket. Minst tilflytting har Sigdal og Nore og Uvdal, selv om tallene for 2007 her ligger omtrent på snittet for fylket.

Ut fra tilflyttingstallene burde følgelig ikke befolkningsutviklingen være noe problem for disse kommunene.

Ser vi på utflyttingen så er det mange av de samme tendensene:

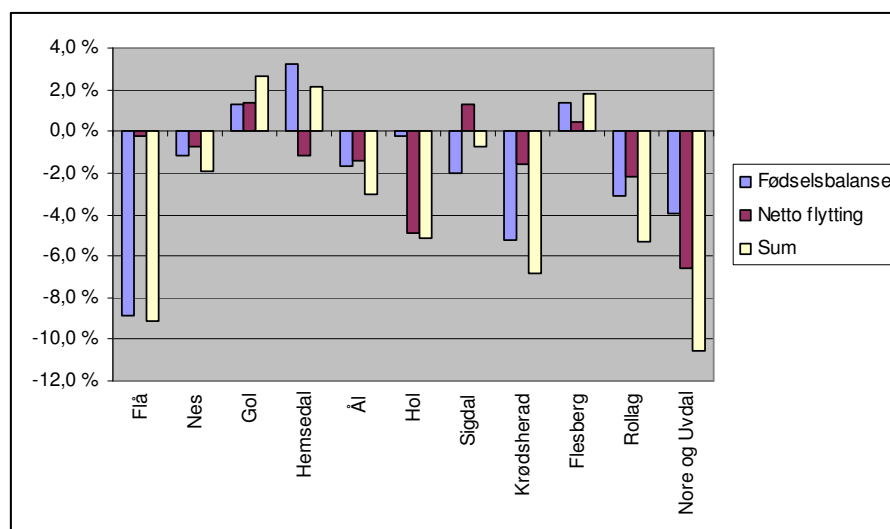
Hemsedal toppet også her statistikken. De fleste kommunene ligger også her snittet for fylket. Minst utflytting har Sigdal, som ligger rundt snittet for fylket.

Ut fra de generelle undersøkelser som er foretatt er en stor andel av de utflyttede videreflyttere, dvs.

personer som har bodd relativt kort tid i kommunen. Imidlertid vet vi alt for lite om årsaker til flytting når vi kommer ned på enkeltkommuner. Et sentralt begrep i denne sammenheng er bolyst, og hva som skaper dette.

e) Årsaker til nedgang

Som det framgår av grafene er det betydelig forskjell mellom kommunene når det gjelder årsaken til nedgangen i folketallet.

årsaken til nedgangen i folketallet. For de fleste kommunene er negativ balanse mellom fødte og døde hovedårsaken til nedgangen. Et avvik her er Hol kommune hvor nesten hele befolkningsnedgangen skyldes netto utflytting. Tre av kommunene har positiv balanse mellom fødte og

døde. Disse kommunene kan også vise en viss samlet vekst i kommunen.

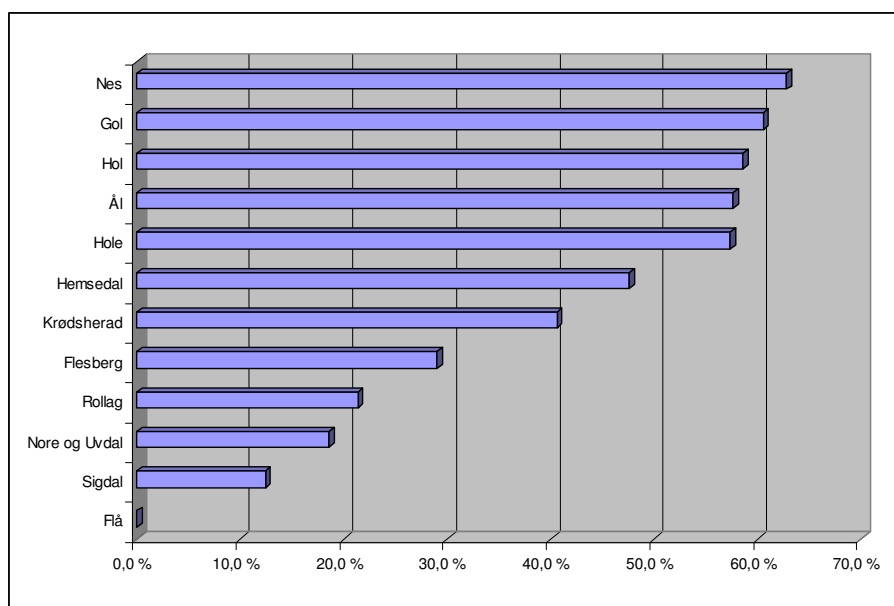
Årsakene til fraflytting er antagelig sammensatt av flere elementer, bl.a. stor gjennomtrekk av ansatte i turistnæringen, fraflytting pga utdannelse osv. Dette må imidlertid belyses nærmere.

Fraflytting betyr imidlertid på langt nær så mye som negativ fødselsbalanse, for de fleste kommunene i distrikt-Buskerud. Årsakene til denne negative balansen kan være flere. Skjev aldersfordeling av befolkningen, med en relativt stor andel av eldre mennesker, lav andel av kvinner i fertil alder, lave fødselstall osv..

En årsak som både kan være grunnen til fraflytting og lave fødselstall er usikkerhet når det gjelder framtiden ved å bo på stedet, noe som har nær sammenheng med bolyst. Disse spørsmålene må belyses nærmere.

f) Bosetting

Et velfungerende tettsted, med forskjellige servicetilbud, både offentlige og private, blir av mange sett på som viktig for bosettingen. Statistisk sentralbyrå har følgende definisjon av et tettsted: *En hussamling skal registreres som et tettsted dersom det bor minst 200 personer der, og avstanden mellom husene skal normalt ikke overstige 50 meter. Husklynger som naturlig hører med til tettstedet, tas med inntil en avstand på 400 meter fra tettstedskjernen. De inngår i tettstedet som en satellitt til selve tettstedskjernen.* Denne definisjonen medfører at enkelte steder, for eksempel Flå sentrum, ikke blir definert som et tettsted. Per 1. januar 2009 bodde følgende andeler av befolkningen i tettsteder:

To av kommunene har litt over 60 % bosatt i tettsteder, 3 har mellom 50 og 60 %, mens 7 har under 50 %. Gjennomsnittet for hele landet er 78,8 % og for Buskerud 79,4 %.

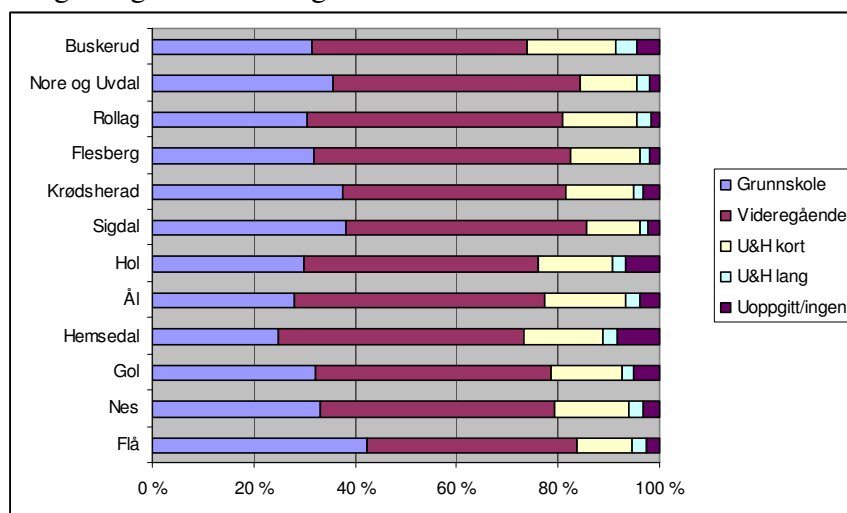

Hallingdal, med såpass mange

tettsteder klarer å opprettholde et servicetilbud. Situasjonen er imidlertid vanskeligere i Numedal og Midt-Buskerud.

g) Utdanningsnivå

Utdanningsnivået i en kommune sier mye om i hvilken grad kommunene er i stand til å møte morgendagens utfordringer.

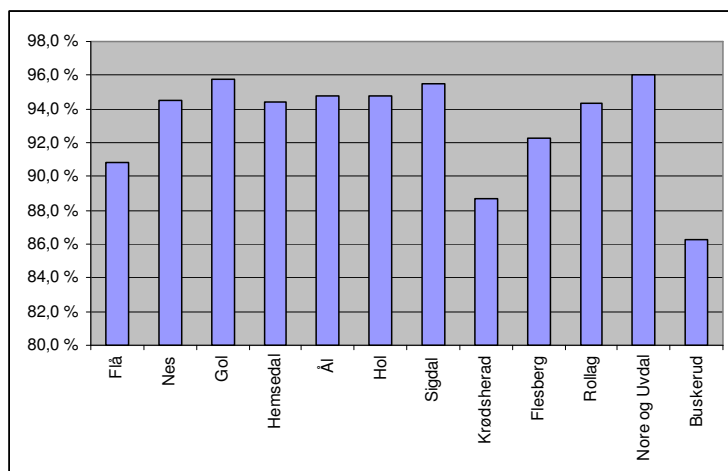

Grafen viser hvilken høyeste utdanning personer over 16 år i kommunen har. Kolonnen helt til høyre, Uoppgitt/ingen, som inneholder både de som ikke har villet oppgi sin utdanning og de som ikke har noen fullført utdanning, skaper noe usikkerhet, ettersom denne delen er relativt stor i enkelte kommuner.

h) Sysselsetting

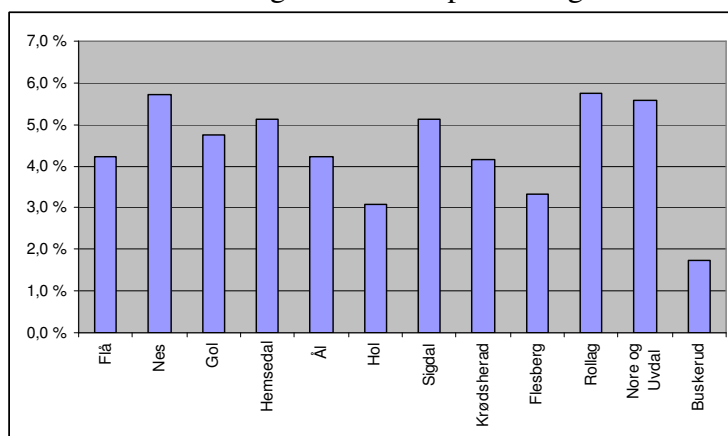
For at folk skal være villige til å bo på et sted er et av hovedkriteriene at de kan få arbeide.

En indikator på om det finnes arbeid er hvor stor andel av befolkningen i yrkesmessig alder,

dvs. 20-66 år, som er sysselsatt. Som det framgår av grafen er denne meget høy. Dette kan skyldes at en større andel av ungdommen i distriktene begynner i arbeid istedenfor å ta utdanning. Arbeidsledigheten i distriktene har, i høykonjunkturperioden, vært tilnærmet null. Etterspørselen etter arbeidskraft har derfor vært meget stor, noe som kan ha resultert i at flere velger arbeid istedenfor utdanning.

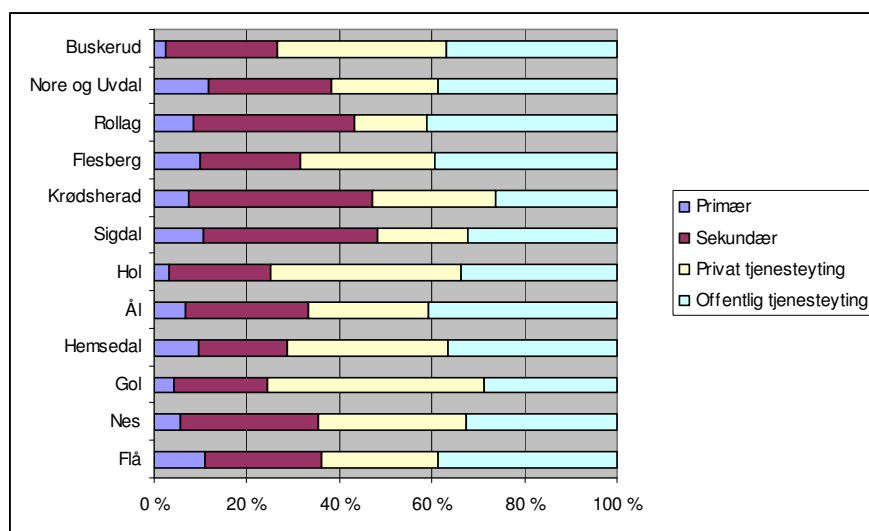
Dette framkommer også når vi ser på endringen i andel sysselsatte fra 4. kvartal 2000 til 4.

kvartal 2008. Sysselsettingsandelen i hele fylket har kun øket med 1,7 % mens flere av distriktskommunene har over 5 % økning, opp til 5,8 %. Distriktskommunene lå også ved utgangen av 4. kvartal 2000 over fylkesgjennomsnittet.

Et annet sentralt spørsmål er hva slags arbeid som finnes.

Hvordan fordelingen av sysselsettingen på de forskjellige sektorene er viser nedenstående graf per 4. kvartal 2008:

Primærnæringene, jordbruk og skogbruk, har til dels en betydelig større andel av sysselsettingen i disse kommunene enn gjennomsnittet for fylket.

Også sekundærnæringene,

industri, kraft/vann og bygg og anlegg har stor betydning i enkelte av kommunene. Andelen

sysselsatte i offentlig sektor varierer fra 26 % til 41 %, mens snittet for fylket er 38,5 %. Det er flere interessante forhold ved denne grafen. Sysselsettingen i distriktene er ikke så ensidig som det ofte framstilles. De fleste kommunene har en til dels betydelig høyere sysselsettingsandel innenfor sekundærnæringene enn gjennomsnittet for fylket. Offentlig tjenesteyting, i hovedsak vil dette være kommunalt ansatte, har ikke en større andel i distriktene enn i resten av fylket, snarere tvert om. Den sektoren som er svakest i distriktene er privat tjenesteyting, bortsett fra i de største turistkommunene.

3. Workshop

Det ble arrangert en heldags samling for sentrale politikere i fylkeskommunen, ordførere i de aktuelle kommunene, Landbruksdirektør i Buskerud og ledelsen i Innovasjon Norge Bu/Ve, hvor deler av den administrative gruppa fungerte som sekretærer. Workshopen var todelt.

a) Del 1 Bakgrunn

Del en besto dels av en faktapresentasjon av bl.a. ovenstående og et foredrag av forsker Guri Mette Vestby, NIBR.

i) Bygdebygging: innsatsfaktorer i stedsutvikling

Del en besto av en faktapresentasjon, av bl.a. ovenstående samt et innlegg om innsatsfaktorer i stedsutvikling v/forsker Guri Mette Vestby, NIBR.

I den strategiske bygdebyggingen har både materielle (bolig, skoler, veger, bredbånd mv.) og immaterielle (sosiale og kulturelle forhold) innsatsfaktorer betydning. Hun konsentrerte seg om det siste.

Bygdebygging en felles sak. Enten en er seg det bevisst eller ikke så er det slik at:

- alle har andel i og bidrar til ”produktet”
- alle har ansvar for ”produktet”
- alle har ansvar for markedsføring (pluss som minus)

Positiv omtale av bygda er et ansvar for alle innbyggerne.

Stedsidentitet: hovedbolker

1. Fysiske særpreg og romlige kvaliteter
2. Næringsliv
3. Kultur og historie
4. Særtrekk og karakteristika ved lokalbefolkning og det sosiale liv

Bo- og flyttemotivundersøkelsen viser betydelig endring fra 1972, da arbeid og bolig var de dominerende faktorene, til 2008, hvor familie har blitt viktigst, men hvor også sted og miljø har fått like stor betydning som arbeid.

Av bomotivene er stedstilknytning det viktigste, deretter det sosiale miljøet.

Undersøkelsene blant ungdom i Hol og Hemsedal viser at det er fare for at ungdom føler seg fortrent fra bygdefellesskapet og ikke viktige nok for bygdeframtida hvis:

- For stort fokus på turistene og deres behov
- For mange dominerende turister
- Bolig- og tomtepriser presses opp
- Det som for lokale unge er steds-kvaliteter og godt bygdemiljø forringes

Det er få rollemodeller for ungdommen når det gjelder arbeid innenfor reiselivet.

Hvem tenker på de unge sesongarbeiderne?

- Midlertidig bosatte, potensielle innflyttere
- Er begeistret for Geilo og Hemsedal!
- Bor dårlig i dag
- Er dårlig sosialt integrert i lokalsamfunnet
- Også næringslivet vil holde på en del av dem som de har bygd opp

Mottaksapparat- og kultur

- Forhindre at tilflyttere blir videreflyttere
- Konkret oppfølging av tilflyttere
- Fokus på sosial integrering. Frivillige organisasjoner kan være en god møteplass
- Rosemaling og løftebrudd...

Boliger som innsatsfaktor

- Tilflyttere som mangler boliger (spredt, småbruk, rimelige boliger i tettstedene)
- Bygdefolk som arver barndomshjem
 - Bolig nr. 2
 - Fritidsbolig
- Hyttefolk som bor en del i bygda
- Tilby bo/jobbmuligheter for folk som vil skjerme seg i perioder

Trender:

- Helse, livsstil, trening, velvære...
- Folks behov for både samvær og ensomhet
- Natur, miljø, friluftsliv...
- Ikke bare ”gode muligheter for jakt og fiske”

Ryktebørser og vervekampanjer

- Omdømmet lever sitt eget liv?
- Vervekampanjer er bevisstgjørende: hva vi har å tilby her!
- ”Vi har pyntet på bildet av bygda”...hva da?

Unge bryr seg om bygda!

- Erfaringer fra stedsforskningen: ungdom fra 13 til 30 har mange verdifulle synspunkter og erfaringer
- Mange ønsker å være med i diskusjonen om hvordan bygda skal utvikle seg
- Signaliserer til dem at de er viktige for bygdefellesskapet i framtida (innsatsfaktor..)
- Det er de som er målgruppe og ambassadører

b) Del to – gruppearbeid og plenumsdiskusjon

Del to besto av gruppearbeid og plenumsdiskusjon om hva som kan gjøres for å motarbeide den negative utviklingen.

i) Allerede igangsatte tiltak:

- ”Lys i alle glas” – Tiltak for fast bosetting i ledige gardsbruk
- Tilflyttingsprosjektet som retter seg spesielt mot Nederland
- ValHall-prosjektet som retter seg mot utflyttet ungdom bosatt i Oslo

Fra gruppearbeidene nevnes følgende forslag:

ii) De nye spørsmålene – nye innganger

- Skal bygdene utvikle seg på egne premisser – eller på ”urbane” premisser? Ref. forrige fylkesplan, der byene ble framholdt som ”motorer” i utvikling.
- Spørsmål ved kommunenes rolle i lokal utvikling: Fokus på tjenesteproduksjon, styrt av rettighetslovgivning – lite rom for utviklingsrolle.
- Landbruk: Salg av grunn til investorer/utbyggere, kan gi lokale gårdbrukere økonomisk mulighet til investering/innovasjon i landbruket. Men: Ulik utvikling.
- Vi må fremme positive holdninger hos alle innbyggerne, bl.a. gjennom bygdemobilisering. Kan vi spørke med alvoret, slik at vi får snudd innstillingen til en del innbyggere?
- Hvor har vi de kreative miljøene i bygda? Hvor finnes kraften? Humankapitalen er bygdas største ressurs, bl.a. har de frivillige organisasjonene mange positive mennesker med stort pågangsmot. Kan vi utnytte dette bedre?
- Bygda må også være attraktiv for kvinner – ikke bli mannssamfunn
- Hvilke arbeidsplasser ønsker vi skal komme?

iii) Er kommunene/regionene organisert for å påta seg vertskommunerollen?

- Legger vi til rette? – Er vi et godt vertskap for innflyttere?
- Hva kan vi tilby av jobb, skole, barnehage, organisasjoner, osv?
- Kontakt mot næringsliv og utdanning
- Tar vi vare på den gamle dugnadsånden i bygda?
- Mer forpliktelse i reg. partnerskap – regionalt perspektiv: Hallingdal som ”merkevare”, ikke bare Geilo eller Hemsedal.
- ”Spille hverandre gode” regionalt ved å framheve fortrinn og identitet til hver kommune/bygd. Utvikle info om kommunene på Internett.

iv) Erfaringer er viktig når unge skal bosette seg!

- Hvilke erfaring har utflyttede ungdom med barnehage og skole?
- Hvilke erfaringer har de med, videregående skole, høyere utdanning?
- Hvilke erfaringer har ungdom med næringsliv og yrkesvalg?
- Hvilke erfaringer har ungdommen med friluftsliv, organisasjoner osv
- Tilgang på hus/leilighet – og til hvilken pris?

v) Har vi spurt utflyttet ungdom hva de legger mest vekt på?

- Arbeid for begge i en familie, - og sikker barnehageplass og god skole?
- Slippe byens mas? – Rikt tilbud på friluftslivets gleder?
- Nærhet til familie som foreldre, søsken, besteforeldre, osv?
- Hva med å spørre hytteeiere om de kunne ønske å flytte til kommunen?
- Ungdom savner ofte utfordringer og urbane kvaliteter.
- Unge utflyttere må følges opp med ”fristelser” for tilbakeflytting.
- Muligheter for jobb er en begrensning. Jobbmuligheter må derfor synliggjøres.

vi) Hvilke karrieremuligheter finnes?

- Utdannelsen i befolkningen i forhold til lokal etterspørsel etter arbeidskraft.
- Primærnæring innen landbruk/skog, - evt. kombinert med reiseliv?
- Hvilke muligheter finnes innen reiselivsnæringen
- Hvilke muligheter finnes i andre næringer, for eksempel i industrien?
- Hvilke stimulanstiltak finnes for de som vil etablere egen virksomhet?
- Ønsker større lokal frihet i forvaltning/disponering av midler, eks. samferdsel.

vii) Hvordan rekruttere tilbakeflyttere:

- Kontinuerlig dialog/oppfølging – lage sosiale ”happenings”.
- Bruke lokale profiler aktivt til å bygge identitet (Bøkkø; Hellbillies).
- Satse på ”sosial boligbygging” – statlig ansvar, men mulig med lokal tilrettelegging, ref. Sigdal som har tilskudd til boligkjøpere under 35 år.
- Konesjonspolitikk/boplikt: Se på lovgivning.

viii) Hvordan møter vi innflyttere/tilbakeflyttere?

- Hvordan ta tak i (potensielle) tilbakeflyttere? Ikke nok å friste med reiselivet – må ha et bredere spekter av arbeidsplasser å tilby. Øke innsatsen mot denne målgruppa?
- Hvordan blir ”innflyttere” og ”hyttefolk” mottatt av fastboende?
- Hvor tilgjengelig er aktiviteter i idrettslag, kulturaktiviteter, osv?
- Friluftsliv – Jakt – og fiske?
- Videregående utdanning: Fokus på reiseliv har ikke vært vellykka – hvordan treffe riktige valg mht. tilbud/retninger?
- Hvem tar ansvar for å bygge leiligheter til ungdom/innflyttere? Alle vil ikke bygge hus med en gang de kommer. Kan Husbankens ordninger utnyttes bedre?

ix) Utvikling av næringslivet

- Øke attraktiviteten ved eksisterende arbeidsplasser i kommunen, bl.a. ved å trekke fram gode rollemodeller for ungdommen. Hvorfor får enkelte bedrifter det til?
- Reiseliv: De tunge destinasjonene må videreutvikles som spyspisser.
- Reiseliv: Fange opp nye trender – fritidssegment, opplevelser. Nødvendig med endringer i landbrukslovgivninga for å få utvikling her.
- Hvordan utnytte hyttefolket i lokal utvikling? Legge til rette for å integrere disse i lokalt arbeidsmarked.
- Kommunale næringsfond synes å fungere mht. å støtte etablerte bedrifter som ”har vist at de kan”.
- Skepsis til nyetablerer som kun er opptatt av hvor de kan søke penger
- Hallingdal: Må styrke og profilere andre deler av næringslivet enn bare reiseliv. I dag mange industriarbeidsplasser/-bedrifter – bygge nettverk, ha et regionalt perspektiv.
- Forretninger med monopolsituasjon i bygda må være seg bevisst hva dette innebærer
- Reiseliv er viktigste næringsvei og arbeidsplass over store deler av distrikts-Buskerud, men er reiseliv egentlig en magnet for innflytting og tilbakeflytting? Eller er det slik at det i mange tilfeller er tvert om?

x) Infrastruktur – Kommunikasjoner

- Hva betyr raske forbindelser til Bergen og Oslo? – Stamveg og jernbane?
- Bredbåndstilbud og hjemmekontor? – To dager i Oslo og tre dager hjemme?
- Tilgang til informasjon på Nettet? Hvordan fremstå kommunene på Nettet?

xi) Diverse forslag

Arbeidsmarked:

- Registrere ledige jobber i området og legge ut på nett.
- Få fram realkompetansen hos innbyggerne

Hyttefolket:

- Dedikere ressurser til å følge opp.
- Tilrettelegge for ”fjernarbeid”.

Attraktivitet

- Kan vi lære noe av det som har skjedd i Drammen – og kan de lære seg hva det innebærer å være storebror, litt ydmykhet
- Det skal være inn å være positiv og stolt av stedet en bor på

Annet

- Register over utflyttet ungdom (og andre utflyttere)
- Register over hytteeiere (med referanser/kvalifikasjoner etc.)
- Register over innvandrere/flyktninger og en strategi for integrering.
- Strategi for tilrettelegging av en hverdag for hytteeiere som kan ta med sitt arbeid når de bor på hytta. (Bredbånd etc)
- Den nye planen for ”kommuner med nedgang i folketallet” vil være et verktøy.
- Hvilke kvaliteter etterspørres av eldre? (Voksne innflyttere tenker livsløp)
- Hva etterspør hyttefolket for å bruke hytta som ”bolig nr. 2”?
- Blir innvandrere sett på som en ressurs?
- Gis det plass til innvandrere sosialt, arbeidsmessig osv?
- Kan utkantene tilby god nok tilgjengelighet for utdanning?
- Bruk ”det gode liv” på landet som trekkplaster.
- Innflyttere er potensielle gründere.
- Det sosiokulturelle aspektet er kanskje viktigst av alt!

Som det framgår av dette kom det fram svært mange gode ideer under workshopen om hva vi kan gripe fatt i videre.

Buskerud
fylkeskommune

Saksframlegg

Referanse
2009/600-2

Vår saksbehandler
Kay H. Bjerke, tlf 32808711

Saksgang:

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Hovedutvalget for regionalutvikling		07.10.2009
Fylkesutvalget		14.10.2009

Kommuner med nedgang i folketallet - rapport forprosjekt og videre arbeid

Vedlegg

1 Kommuner med nedgang i folketallet - forprosjektrapport

Kommuner med nedgang i folketallet er et eget satsingsområde i Regional planstrategi 2009-2012. Det er gjennomført et forprosjekt bestående av en analysedel og en workshop mellom fylkespolitikere og ordførere i de angjeldende kommunene. Forprosjektrapporten peker på en rekke tiltak/satsinger og på områder hvor det er behov for nærmere analyser.

Fylkesrådmannen anbefaler at det gjennomføres en interkommunal plan med formål å komme fram til gode tiltak/satsinger for å motvirke folketallsnedgangen.

Forslag

1

Fylkesutvalget tar forprosjektrapport Kommuner med nedgang i folketallet til orientering

2

Fylkesutvalget anmoder kommunene Flesberg, Rollag, Nore og Uvdal, Sigdal, Krødsherad, Flå, Nes, Gol, Hemsedal, Ål og Hol å gjennomføre et interkommunalt planleggingsarbeid med sikte på å komme fram til gode tiltak/satsingsområder for å motvirke nedgangen i befolkningen i kommunene

3

Buskerud fylkeskommune stiller seg positivt til å støtte opp om planleggingsarbeidet, økonomisk og faglig. Størrelsen på tilskuddet vil bli avgjort når det er fattet vedtak i kommunene om å gjennomføre planarbeidet.

Buskerud fylkeskommune, 29. september 2009

Matz Sandman
fylkesrådmann

Bakgrunn for saken

I Regional planstrategi for Buskerud 2009 – 2012 er Kommunar med nedgang i folketallet oppført som satsingsområde 5. Formålet med dette satsingsområdet er: *”Kva prosessar fører til negativ folketalsutvikling i desse kommunane? Utviklingstrekk og utfordringar. Erfaringsutveksling nasjonalt og internasjonalt. Tiltak for å bøte på negativ folketalsutvikling innanfor områda; næringsutvikling, arbeidskraft og kompetanse, barn og unge, småsamfunnsutvikling, stadsutvikling, kultur, kulturlandskap og utmark, omdømme og marknadsføring med fokus på vekst moglegheitene.”* Prosjektet skal gjennomføres som en interkommunal plan med forprosjekt.

På denne bakgrunn har administrasjonen foretatt en analyse av situasjonen i kommunene, samt gjennomført en workshop med politisk ledelse i de aktuelle kommunene. Resultatet av analysene og forslagene til videre arbeid som framkom på workshopen er omtalt i detalj i vedlagte rapport.

Problemstilling

Alle kommunene i det distriktpolitiske området i Buskerud viser enten nedgang i folketallet eller har en lavere vekst enn gjennomsnittet for landet fra 1. januar 2000 til 1. januar 2009. I tillegg har også Ringerike og Modum en lavere vekst enn gjennomsnittet. De to sistnevnte kommunene er store kommuner, i forhold til distriktskommunene, og vil ha en annen type problematikk og andre typer løsninger enn disse kommunene, som alle har under 5.000 innbyggere. Vi har derfor valgt å se bort fra disse store kommunene i denne omgang, men er godt kjent med de problemene spesielt Ringerike har og er klar over at det må arbeides videre også med disse to kommunene. Den videre analysen omhandler derfor Nore og Uvdal, Flå, Krødsherad, Rollag, Hol, Ål, Nes, Sigdal, Hemsedal, Flesberg og Gol kommuner.

Negativ utvikling av folketallet i en kommune kan skyldes to forhold; fødselsunderskudd, dvs. det fødes færre barn i kommunen enn det dør, og/eller netto utflytting, dvs. det flytter flere fra kommunen enn inn i kommunen. Begge disse faktorene kan igjen spaltes i flere underliggende.

Fødselsunderskuddet bestemmes av fødselsraten, dvs. antall barn som fødes per 1.000 innbyggere og dødsraten, dvs. antall mennesker som dør et år per 1.000 innbyggere. Fødselsraten er hovedsakelig avhengig av antall kvinner i fruktbar alder, dvs. 15-50 år, som bor i kommunen, men innbyggernes tro på fremtiden i kommunen kan også ha betydning. Dette er forhold som trenger videre analyser som er viktige for hvordan vi skal angripe problematikken. Troen på fremtiden i kommunen kan bedres gjennom bevist image- og opinionsarbeid.

Dødsraten forklares i dag, i Norge, hovedsakelig ut fra aldersfordelingen i befolkningen. Alle kommuner i fylket viser praktisk talt hvert kvartal at det flytter mennesker både inn i og ut av kommunen. Hvor lenge de som flytter ut har bodd i kommunen vet vi ikke, da dette krever videre analyser. Er det hovedsakelig videreflyttere, som kun har bodd i kommunen et par år, så må tiltakene utformes på en annen måte enn viss det hovedsakelig er faste innbyggere som flytter.

Under workshopen mellom sentrale fylkespolitikere og politisk ledelse i kommunene, kom det fram en rekke forslag til tiltak, både i innledningsforedraget fra NIBR og i den etterfølgende diskusjonen. Disse forslagene trenger å bearbeides videre før det prioriteres hvilke innsats som skal gjøres.

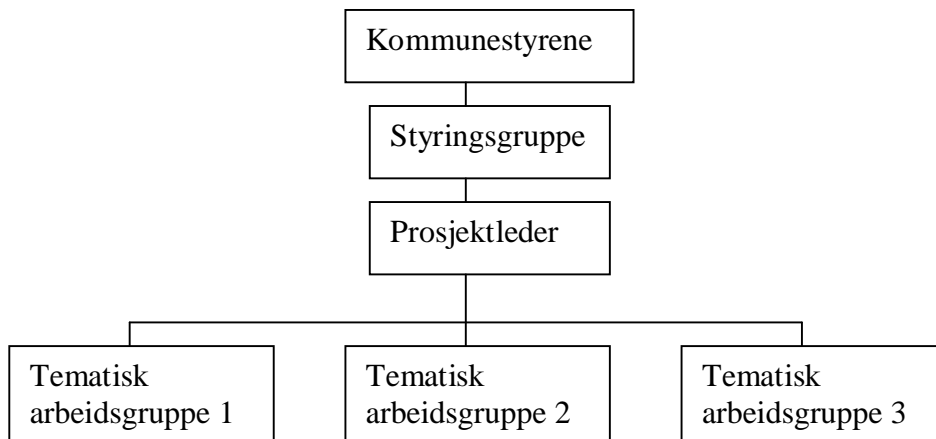
Videre arbeid

Hvordan arbeide for å motvirke nedgang i folketallet er en problemstilling som er felles for alle de involverte kommunene. Istedenfor at hver enkelt kommune utarbeider planer og strategier for hvordan man skal angripe denne problematikken vil det være hensiktsmessig å organisere arbeidet som en interkommunal plan, etter plan- og bygningsloven, hvor alle de omtalte kommunene deltar. Ifølge Miljøverndepartementets lovkommentar til loven kan fylkeskommunen, som regional planmyndighet, anmode kommunene om å innlede slikt samarbeid ”når det anses nødvendig for å ivareta hensyn og løse oppgaver som går ut over den enkelte kommune”.

Under workshopen ble det, fra flere ordførere, gitt uttrykk for at de satte pris på at fylkeskommunen tok tak i denne problematikken. Det virker derfor som om det er nødvendig at fylkeskommunen tar på seg en lederrolle for arbeidet.

Organisering

Dette vil tilsi at arbeidet kan organiseres som følger:

- Kommunestyrene vedtar at planarbeidet skal igangsettes og godkjenner den endelige rapporten
- Styringsgruppen velges med en representant fra fylkesutvalget og en representant fra hver av kommunene. Styringsgruppen har ansvar for at det er den nødvendige framdrift i prosjektet og at den endelige rapporten inneholder tiltak og lignende, som kan benyttes av kommunene i deres videre arbeid.
- Det ansettes en egen prosjektleder for prosjektet som har ansvar for å lage/bestille de nødvendige analyser som trengs gjennomført, lede arbeidet i de tematiske arbeidsgruppene, rapportere til Styringsgruppen om framdrift og utarbeide den endelige rapporten.
- Prosjektleder, i samarbeid med Styringsgruppen, oppnevner tematiske arbeidsgrupper etter behov.
- De tematiske arbeidsgruppene skal bl.a. gjennomføre studier av hva som er gjort andre steder, både i Norge og utlandet, innenfor forskjellige områder, komme fram til hva som kan betegnes som ”best practise” og anbefale tiltak.

Tidsplan

Oktober-desember 2009

Vedtak om igangsetting av arbeidet.

	Søknader om økonomisk støtte til gjennomføringen
	Valg av styringsgruppe.
	Utlysning av prosjektlederstilling.
Januar 2010	Ansettelse av prosjektleder
Februar/mars 2010	Oppstart av prosjektet (avhengig av når prosjektleder kan tiltre).
Vår, sommer, høst 2010	Gjennomføring av prosjektet
Oktober-desember 2010	Godkjennelse av rapport i kommunestyrene
Januar 2011	Iverksetting av tiltak (kan også skje under veis i planleggingsperioden)

Økonomianslag

Kostnader

Kostnadstype	NOK
Lønn inkl. sosiale utgifter prosjektleder 1 år	600.000
Kontorhold, inkl. utstyr	100.000
Kjøp av analyser	100.000
Reiser, møter og diverse	200.000
Totalt	1.000.000

I St.meld.nr.25 (2008-2009), Lokal vekstkraft og framtidstru, blir kommuner med nedgang i folketallet viet spesiell oppmerksomhet. I meldinga blir det bl.a. varslet et nytt kunnskapsprogram for øket bolyst. *Eg ønskjer at langt fleire lokalsamfunn i Noreg skal bli oppfatta som attraktive stader å slå seg til på. Då treng vi meir kunnskap både nasjonalt og lokalt om tiltak som aukar bulysta, seier kommunal- og regionalminister Magnhild Meltveit Klappa.* Fra dette programmet bør det være mulig å søke om midler til gjennomføring av den interkommunale planen ettersom dette vil være sentrale elementer i planen.

I tillegg bør Buskerud fylkeskommune kunne være med på finansieringen gjennom sine regionale utviklingsmidler.

Ettersom det her dreier seg om relativt små kommuner, med en befolkning fra 1.000 til 4.600 innbyggere og med meget begrensede midler, bør egenandelen for den enkelte kommune ikke være for stor.

Mulig finansieringsplan

Buskerud fylkeskommune	250.000
Kommunaldepartementet	250.000
11 kommuner a kr.50.000	500.000
Totalt	1.000.000

Konklusjon

Det er behov for et større prosjekt for både å innhente erfaringer fra andre steder, innen- og utenlands, om hvilke tiltak andre har gjort som har virket og for å utvikle nye angrepsvinkler på problematikken. Det anbefales derfor at det igangsettes et interkommunalt prosjekt med støtte, faglig og økonomisk, fra fylkeskommunen. Bevilgning til prosjektet og valg av fylkeskommunens representant i styringsgruppen gjøres når kommunene har fattet vedtak om at prosjektet igangsettes.